

Kirkelig dialogsenter: Rapport fra Oslo i et dialogperspektiv

Innledning

Oslo har endret seg raskt på mange områder de siste tiårene - ikke minst i religiøs forstand.
Dette var innledningordene i KDs rapport fra dialogfeltet i 2012. Mye av innholdet i rapporten fra 2012 står ved lag også i år: Behovet for rekruttering til dialogarbeid, dialogarbeid som aktualisering og opplæring i egen tro, tros- og livssynssamarbeid rettet mot skolene og kommunen, dialogarbeid innenfor kirkens egen medlemsmasse (samtidsreligiositet) og i møte med de mange minoritetssamfunn (dialog er mer enn muslimer i samtale med kirken eller andre...) og til slutt dialogarbeidets plass innenfor nye strukturer og søkn i Oslo bispedømme.

KD ser at det ennå er mye å gjøre i forhold til de strukturer og den selvforståelse kirken har av seg selv i forhold til dialog og mangfoldssamfunnet – og mange spørsmål som skal (om mulig) besvares: Skal kirken endre seg i takt med mangfoldssamfunnet hva gjelder forståelse av tilknytning til nærmiljø og hvem som er i målgruppen for kirkens arbeid? Betyr en slik endring også en endret selvforståelse? Har kirken et særlig ansvar som majoritetssamfunn for å legge til rette for dialog, har den rett til det og har den midler til det?

KD ser at endringene i Oslo fører til et gradvist og nødvendig skifte i selvforståelse for Den norske kirke som det dominerende trossamfunnet i byen. Men vi ser også at det innenfor en stor og tung institusjon som kirken tar tid. På dialogfeltet har mindre og mer "dialogprogressive" tros- og livssynssamfunn - og ikke minst NGO'er og institusjoner - tatt initiativet. Dette er en stor styrke for dialogarbeidet. Som majoritetssamfunn har vi likefullt etter vår mening et særlig ansvar for å fasilitere dialog, og mange av våre egne medlemmer er i gang med gode dialoginitiativ på lokalplan. utfordringen er å få med seg våre unge medlemmer som i stor grad glimrer med sitt fravær på dialogfeltet.

Radikale miljøer og fokus på ekstremisme

De siste to årene har fokuset på "radikalisering og voldelig ekstremisme" (se regjeringens handlingsplan ved samme navn og kommunens *Handlingsplan mot hatkriminalitet og voldelig ekstremisme i Oslo 2015-2018*) lagt føringen for fordeling av midler og oppmerksomhet i det offentlige ordskiftet. Den såkalte Islamske stat (IS, tidl. ISIS) og krisen i Midt-Østen har preget oss i enda større grad enn tidligere, naturlig nok når ungdommer og unge voksne fra Norge reiser til Syria for å krige for ekstreme grupper som f.eks. IS. Det har ført til en til tider tilspisset debatt, men også til spennende og grensesprengende dialogtiltak som f.eks. "Fredens Ring" rundt synagogen i Oslo lørdag 21. februar 2015. For etablerte, mer formelle dialogfora har fokuset og presset også medført en viss slitasje. Mye arbeid gjøres på frivillig basis og trøkket fra myndigheter og media har vært stort særlig på Islamsk Råd Norge og en del av de større

KIRKELIG DIALOGSENTER

Olaf Ryes plass 7
0552 Oslo

Org. nr.: 995 255 936
Bankkonto: 3000 24 34977

Telefon: 22 80 58 58
kd@kirkeligdialogsenter.no
www.kirkeligdialogsenter.no

musliske menighetene. Her må kirken opptre tålmodig og fortsette å arbeide for stadig å være i dialog, både nasjonalt, regionalt og lokalt.

Utad har kirken etter KDs mening et særlig ansvar for stadig å nyansere bildet av f.eks. "muslimer" eller "minoriteter", noe som ikke har blitt bedre med fokuset på ekstremisme. Storsamfunnet (inkludert kirken og kirkens medlemmer) har en tendens til å være etnosentrisk i sin lesning av minoritetene. Her trengs det kritisk selvrefleksjon i storsamfunnet om hvordan minoritetene blir fremstilt. Det siste året har vi bl.a. sett tegn til dette i omtalen av omskjæring hos muslimer og særlig hos jøder. Kirken kan her være en stemme som sier noe om hva *trospørelse* egentlig er ut i den offentlige samtale.

Lokale dialoger og fokus på ungdom og unge voksne

På den annen side har dialogtiltak lokalt i byen blitt flere - og nå også med bydeler og kommunen i stadig sterkere grad som aktør. Selv om frykten for radikaliserings er stor, og dialog kanskje i større grad enn tidligere forstås instrumentelt som motvirkende til dette (tidligere var det kanskje mer instrumentelt tenkt fra myndighetenes side i forhold til intergrering), så har det også medført en større grad av fokus på ungdom og unge voksne som kan ha positive ringvirkninger – kanskje særlig hvis fokus mot skolen blir riktig. De radikalisererte ungdommene nås ikke gjennom prosjekter hvis ikke de også nås gjennom skolene eller direkte gjennom bekymringsmeldinger fra foreldre og annen familie. På skolen – og kanskje også gjennom konfliktråd og kriseteam – kan vi som kirke medvirke til utdanning og dialogisk kompetanse blant ungdommene. Det er viktig å tro varsomt som trossamfunn i møte med skolene, men vi skal ikke underkjenne vår egen kompetanse i å lære våre egne unge – og andre? – et *trosspråk* som igjen er med på å myndiggjøre dem som *trossaktører* og *samfunnsaktører*.

For KD sin del kan dette bety at prosjektet "Dialogpilotene" blir realisert i løpet av kort tid, selv om konkurransen om midler også er skjerpet mellom mange aktører (om enn ikke med samme fokus som "Dialogpilotene"). Mange aktører vitner også om stort engasjement. Kritiske røster har også hevet seg i forhold til kirkens overveldende "utbytte" fra f.eks. søknadsrunden rundt midler fra Kulturdepartementet i desember: "Skal kirken motvirke radikaliserings og voldelig ekstremisme, når det er muslimske menigheter som trenger å gjøre noe med dette?"¹, spørres det – og kanskje med god grunn. Eierskap på tvers for gode prosjekter ser ut til å tvinge seg frem - og dette er noe vi ser som en positiv ting.

Et stadig mer sammensatt dialog"landskap"

Som den kortfattende dialoganalysen indikerer er feltet dialog i stadig utvikling. Dialoglandskapet blir mer sammensatt, med stadig flere aktører. KD tror dette er av det gode – men ser også at et stadig større arbeid må gjøres for å kartlegge mangfoldet av dialoginitiativ og *formen* og *målsetningen* de har. Oslo er – men kan i enda større grad bli – et kjempespennende verksted for dialogarbeid på mange felt, også innenfor tros- og livssynsfeltet.

¹ Se f.eks. Zaman, Kadafi. *Når norske muslimer blir radikaliseret må norske muslimer stå i front!*, blogg.tv2.no. Lagt ut 16. februar 2015 [hentet 27. mars 2015]: <http://blogg.tv2.no/kadafi/2015/02/16/nar-norske-muslimer-blir-radikaliseret-ma-norske-muslimer-sta-i-front/>

Kirkelig dialogsenter:

ÅRSRAPPORT 2014

Mål for arbeidet:

1. Å skape et verksted, ressurs- og kompetansesenter for religionsmøte og dialog i kirke og samfunn.
2. Å utvikle en modell for samarbeid om innhold og profil, organisering og finansiering som sikrer varig drift av senteret.

KD har opplevd jevn pågang for senterets arbeid 2014, med hovedandelen av henvendelser og kontakter knyttet til Oslo bispedømme og etterhvert også i større grad fra andre samfunnsaktører – både lokale og nasjonale myndigheter og ulike samarbeidspartnere i byen. Bl.a. har vi siste året virkelig fått erfare at utgivelser som ""Homo-hore-jøde-terrorist-svarting" – sier vi" har gjort KD kjent og respektert i mange kretser. KD fikk også tildelt trosopplæringsmidler for å videreutvikle dette materialet i 2014-15. Men størstedelen av arbeidet ved KD er knyttet til vår egen utadrettede virksomhet.

Eget dialogarbeid:

Som tidligere deltar KD ved daglig leder som medlem (*ex officio*) i Kontaktgruppa mellom Islamsk Råd Norge og Den norske kirke. Senteret administrerer fra kristen side Kontaktgruppen mellom Buddhistforbundet og Den norske kirke. Jørgensen leder denne gruppen sammen med generalsekretær Egil Lothe i Buddhistforbundet.

Jørgensen viderefører også KDs engasjement som deltager og koordinator for *Dialogtreff for unge voksne*. Hovedaktører i gjennomføringen av dialogtreffene er forøvrig *Islamske samlinger under treet* (ISUT, de opprinnelige initiativtagere til dialogtreffet), *Majorstuen + og Norsk Jødisk Studentforening*. Sistnevnte gruppe måtte dessverre igjen trekke seg fra gruppen. Som vikar for Jørgensen har Evang holdt i begge de nevnte dialogtiltakene, samt at hun også er medlem av kontaktgruppen mellom Human-Etisk Forbund og Den norske kirke.

Ut over dette er senterets prester i aktivt dialogarbeid med enkeltindivider og i samarbeidsrelasjoner av forskjellig slag. Særlig har og vil prosjektet "Dialogpilotene" bidra til dette.

Arbeid for bispedømmet:

Prostier og sokn:

KD viderefører sitt engasjement i Østre Aker prosti, men har slitt med å skape tilsvarende prostibaserte arbeid i andre prostier. KD arrangerte religionsteologisk verksted for Domprostiets prester 3. april. På menighetsplan får KD jevnlig *ad hoc* henvendelser.

Nytt av året er satsningen på kurset "**Dialogisk menighet**". KD la svært mye arbeid på vinter og vårpart 2014 i å reklamere for kurset med påmeldingsfrist i april. Da påmeldingsfristen gikk ut hadde KD to fulltregnede kursgrupper med til sammen 26 deltagere. En menighet måtte trekke sin deltagelse og noe sykdomsfracfall til tross, i april 2015 vil 21 utdannede dialogaktører ha

fullført kurset. 7 sokn (9 menigheter) fra Søndre Aker, Østre Aker, Domprostiet og Asker, samt en menighet fra Borg bispedømme (Askim) har deltatt. Av 21 deltagere har 16 vært frivillige. Kurset har gått over fem kurskvelder og én studietur (hhv. Göteborg og København) med til sammen litt over 40 kurs timer. Deltagerne har kartlagt lokalt tros- og livssynsmangfold, intervjuet mennesker med annen tro enn dem selv og gjennomført ett eller flere dialogiske arrangement/tiltak i menigheten.

Kurset er i slutfasen, men har allerede fått svært gode tilbakemeldinger. Kurset er unikt på mange måter: som dialogisk pionerarbeid i menigheten, pedagogisk opplegg og tilrettelegging (med bl.a. mange "hjemmelekser"), mandat fra menighetene til å gjennomføre dialogiske tiltak og nettverksbygging på tvers av bispedømme-, prosti- og menighetsgrenser. Nye kurs utlyses våren 2015 med oppstart i august/september 2015.

På bispedømmeplan kan det nevnes at Ims sitter i ressursgruppen for gateprest for ungdom. I tillegg har KD hatt jevnlig kontakt med bispedømmerådets ansatte i ulike sammenhenger, sist på stor-KISA møte i desember.

Nasjonale og internasjonale nettverk og arbeid:

KD står også ansvarlig for å opprettholde og utvikle det nasjonale nettverket av dialogmenigheter. Dette er blitt ivarettatt hovedsaklig gjennom det norske nettverksmøtet som fant sted på Sigtunastiftelsen utenfor Stockholm 25. - 26. mars i forbindelse med de nordiske nettverksdagene (se nedenfor). Tolv deltagere fra store deler av Norge var med på nettverksdagene.

De tre Kirkelige dialogsentrene hadde sitt årlige samarbeidmøte i Stavanger 16. - 17. oktober. I forlengelse av dette ledet Ims et verksted for ungdommer under dialogutdanning i Stavanger. I tillegg har Areopagos vært pådriver for samrådsmøte som holdes en gang i året, denne gangen 27. oktober.

Det skandinaviske kollegafellesskapet (*Folkekirke og Religionsmøde* (F&R), Danmark, *Centrum för Religionsdialog*, Stockholm og Stiftsadjunkt för integration och interreligiös dialog Henrik Frykberg, Göteborg, *Kirkelig dialogcenter* i Oslo og Rådgiver i Mellomkirkelig råd Sven Thore Kloster) har styrket seg betraktelig i løpet av året. Tre "kollokvier" om religionsteologiske utfordringer i Skandinavia ble avholdt 23. april (København), 2. juni (Göteborg) og 17. september (Oslo). Kollokviene resulterte i et skriv om de mest sentrale religionsteologiske utfordringene i Skandinavia i dag. I tillegg ble studieturer i Dialogisk menighet lagt til hhv. Göteborg og København.

De nordiske nettverksdagene for dialog ble arrangert på Sigtunastiftelsen, Sigtuna utenfor Stockholm, 26. - 28. mars med tema: «Nordiska folkkyrkor i ett mångreligiöst samhälle – lutherska perspektiv» (avholdt på de skandinaviske språk og i regi av *Centrum för Religionsdialog*. KD og F&R var skandinaviske medarrangører). Neste nettverksmøte blir i Helsinki, 28. - 30. september 2015.

Ims har deltatt på den årlige nettverkskonferansen om muslimsk-kristen dialog i Europa, *Journées d'Arras*, denne gangen i Birmingham i England 10. - 14. juni. Tema for årets samling var "*Transnational Muslim movements in Europe*".

Samarbeidspartnere:

Senteret har fortsatt sitt gode samarbeid med eiere, samarbeidspartnerne og andre aktører gjennom 2014. KD opprettholder sitt samarbeid med meditasjonsgruppen *Pusterommet* (tidligere drevet av dialogsenderet Emmaus), og daglig leder har vært med på å lede samlinger i Pusterommet.

KD har også hatt et tett og nært samarbeid med sine to eiere på svært mange områder. For Areopagos' del gjelder dette særlig i stabssamarbeid og i ulike faglige sammenhenger. Daglig leder var med i sommerstevnekomiteen for 2014 og begge prestene bidro med verksteder på stevnet. For bispedømmets del er dette beskrevet andre steder i årsrapporten.

KD har også samarbeidsmøter og samtaler med faste samarbeidspartnere som f.eks. Islamsk Råd Norge, Oslo kommune, Human-Etisk Forbund i Oslo, Ung Dialog og Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn, samt individuelle dialogpartnere fra ulike tros- og livssynssamfunn og organisasjoner. Særlig er det vedt å nevne samarbeidet med Rådhuset (avdeling for næring og kultur) om et dialogseminar som ble avholdt i Rådhuset 2. april 2014. Dette seminaret blir etter planen et årlig arrangement, og 2015 er under planlegging med KD som bidragsyter.

Dialogpilotene

KD satset mye tid og ressurser på prosjektet "Dialogpilotene" 2014, og kommer til å videreføre dette engasjementet. I løpet av året utarbeidet KD et forslag til plan for Dialogpilotene. Allerede 24. februar 2014 fattet HEF Oslo vedtak i sitt styre om å gå inn i prosjektet. Ad omveier via IRN ble det klart at tre muslimske menigheter var med på prosjektet på nyåret 2015: Tauheed Islamic Centre, Oslo (<http://www.tauheed.no>), Minhaj-ul-Quran International Norge (<http://www.minhaj.no>) og Islamic Cultural Centre Norway (<http://www.islamic.no>). Styringsgruppen har første møte i april 2015.

Mye tid er blitt brukt til forprosjektet: søknadsskriving, samtaler med potensielle samarbeidspartnere og bidragsytere, sondering rundt formell tilknytning, osv. Gledelig er det at mange har vist stor interesse og entusiasme for prosjektet. Det teologiske fakultet er villige til å legge til rette for et 30 studiepoengsemne med oppstart mest sannsynlig i august 2016. Dialogpilotene blir en omfattende satsning for et lite senter i årene fremover.

Senteret og de ansatte

Iselin Jørgensen er ansatt som prosjektansvarlig og dialogprest og **Steinar Ims** som daglig leder og dialogprest ved senteret, begge i full stilling.

Senterets anstrengte økonomi har dessverre lagt begrensninger for driften. I perioden januar – april 2014 var Jørgensen i 40% permisjon fra senteret for å vikariere i Bymisjonen. Ingen erstatning ble hentet inn i perioden. Jørgensen gikk så ut i fødselspermisjon fom. 15. juli 2014 (hun er tilbake i slutten av mai 2015).

Svært gledelig var det at **Anne Berit Løvstad Evang** kom inn som vikar for Jørgensen fom. 1. september 2014 tom. 30. april 2015 i 50%. Men dette innebærer at KD i perioden 1. januar 2014 - ca. 30. mai 2015 har redusert stillingsandelen til litt under 1,5 stilling for å spare penger.

KD har spart penger, men en del arbeid har blitt redusert i omfang grunnet reduksjon i stillingsandelene. Med de ambisjoner senteret har for dialogarbeidet i bispedømmet og nasjonalt er ikke dette en situasjon som bør vedvare for lenge i 2015.

Kontemplativt fellesskap

Senterets prester viderefører sitt kontemplative fellesskap med ukentlige morgenmeditasjoner i den kristne dypmeditasjonstradisjonen. Dette gjelder også under vikariatet Evang har i senteret.

Senteret og de ansatte i offentligheten

Begge prestene er bidragsyttere i redaksjonen i henholdsvis St. Sunniva (Jørgensen) og Nytt norsk kirkeblad (Ims). I begge redaksjoner skal de ivareta tidsskriftenes fokus på dialog og flerreligiøse problemstillinger. Begge skriver for publikasjonene. Ims har publisert artikkelen *Barns tro og lek i sanden – dialog i og rundt sandkassen*, PRISMET, No. 1, 2014 (ss. 39–48).

Av faglige bidrag i kan det nevnes at Ims holdt verksted på SMM-møtet 19. mars i år om religionsteologi og dialog som trosopplæring, var en av tre hovedinnledere på et dialogseminar i Trondheim 7. oktober med tittelen "Grunnlov - Verdier - Mangfold" og ledet seminar sm. Evang om "Dialogisk trosopplæring" på trosopplæringskonferansen 22. oktober.

KD ble også beæret med Mangfoldhusets dialogpris i 2014 for ressursmateriellet "Sier vi". Utdelingen fant sted på Folketeaterhuset 10. mai og prisen ble delt med Svein Tindberg. Mangfoldhuset er Fethullah Gülenbevegelsens kulturorganisasjon i Norge.

Fremdeles dialogpiloter i et til dels utforsket landskap.